

Nagy Nikolett

ÚJ TÖREKVÉSEK A KÖNYVTÁR INFORMATIKAI TEVÉKENYSÉGÉBEN

Könyvtárunk a 90-es évek elején a TextLib Integrált Könyvtári Rendszer megvásárlásával újabb lépést tett a modernizáció felé. A program segítségével lehetőség nyílt munkafolyamataink gépesítésére. A 2005-ben elkezdett vonalkódos kölcsönzésig hosszú és fáradságos út vezetett. A könyvtárosok egy kis csoportja a szoftvert szállító Infoker Szövetkezet és a megyei könyvtár által szervezett betanítás után megkezdte a honosítást. Az egyedi azonosítás érdekében minden egyes könyvtári dokumentumot (könyv, térkép, videokazetta, DVD...) elláttunk vonalkóddal, majd hozzárendeltük a példány adatokat (leltári szám, raktár, raktári jelzet, kölcsönözhetőség), amelyek megmutatják, melyik részlegben, melyik polcon található az adott mű, és milyen feltételekkel kölcsönözhető.

Az újonnan vásárolt kötetek 1997. május 13-a óta kerülnek az adatbázisba, ezekhez már a beszerzésre vonatkozó adatok is rögzítésre kerülnek, úgymint ár, beszállító, beszerzés módja és ideje. A következő lépésben az adott példányokhoz társítjuk a mű bibliográfiai leírását: cím, szerző(k), kiadó, megjelenés helye, ideje, illetve a több szempontú visszakereshetőséget biztosító egyéb elemekkel (ETO-jelzet, tárgyszó) is ellátjuk a műveket.

Ebben a folyamatban nagy segítséget nyújt, hogy adatbázisunkban megtalálhatók (vagy további könyvtárak katalógusából átemelhetők) a máshol már feldolgozott művek adatai – szakmánk ennek biztosításával igyekezett elkerülni a párhuzamos munkát.

2005-ben, mikor javában zajlott a könyvtár átépítése, a könyvtár vezetősége úgy döntött, hogy a felújítás után elkezdjük az elektronikus kölcsönzést. Az ideiglenes helyen így megkezdődött mind a rendszer, mind a humán faktor felkészítése. Elsőként az adatbázist a könyvtári szabályzatnak megfelelő paraméterekkel kellett ellátnunk.

Meghatároztuk, milyen dokumentumot, ki, mennyi időre kölcsönözhet, milyen mértékű késedelmi díjat kell fizetni adott dokumentumtípusonként, egyszerre hány kötet lehet az olvasónál stb. Amikor a rendszer készen állt, megkezdődött a könyvtárosok betanítása.

A nagy nap 2005. november 21-én, a könyvtár újrainvitásán érkezett el. A feladat nehéz és körülményes volt, hiszen géppel nem rögzítettük előre az olvasók adatait. Ennek ellenére elmondható, hogy a könyvtárhasználók kényelmét és idejét szem előtt tartva sikerült megoldanunk az átállást. Az adatok ellenőrzése céljából mindenkit megkértünk, töltsenek ki egy beiratkozási lapot, amely alapján elkészítettük a vonalkóddal ellátott új típusú olvasójegyet. Így váltotta fel végérvényesen a tasakos kölcsönzést az elektronikus. Ugyanezen a napon lezártuk a cédulakatalógust, az újonnan vásárolt művek adatai már csak az online katalógusban érhetők el.

A következő fontos dátum a gépesítés folyamán 2009. június 4-e, amikor az I. Könyves Csütörtökön bemutattuk a webopacot, az

A katalógus weblapja

interneten elérhető katalógust (<http://jaszkonyvtar.hu/katalogus>). Ebben bárki, bármikor megnézheti, hogy milyen dokumentumok találhatók meg gyűjteményünkben. Könyvtárunk tagjai egy rövid azonosítást követően az Olvasói állapot menüpontban arról is tájékozódhatnak, hogy milyen műveket kölcsönöztek ki, azokat mikor kell visszavinniük, esetleg mennyi késedelmi díj keletkezett. A katalógus már most számtalan extra funkcióval rendelkezik.

A legtöbb könyv mellett megjelenik annak borítója, ismertetője, ugrópont a teljes szövegű digitalizált változathoz (amennyiben létezik ilyen).

Az interneten elérhető katalógusunk

A fejlődés azonban nem állhat meg itt, így a Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program (TIOP) pályázat egyik fontos elemeként az integrált rendszer is fejlesztésre kerül. Még az idén megtörténik az adatbázis átültetése egy gyorsabb, biztonságosabb, nagyobb kapacitású szerverre. A katalógus rég várt funkciókkal bővül: az olvasó hosszabbíthat, előjegyezhet interneten keresztül, kérhet SMS vagy e-mail értesítést a kölcsönzési határidő lejárta előtt, így valószínűbb, hogy időben tudja visszahozni a kölcsönzött köteteket.

JászPortál - Könyvtári „Tudásdepó-Expressz” a Jászságban

2008 nyarán, amikor megjelent a felhívás a TIOP Könyvtári Szolgáltatások összehangolt infrastruktúra-fejlesztése — "Tudásdepó-Expressz" című pályázatra könyvtárunk meghívta a jászsági könyvtárszakma képviselőit. Hamarosan megalakult a nyolctagú konzorcium, melynek vezetője egyhangú választással a mi intézményünk lett. A konzorcium további tagjai: Jászapáti, Jászárokszállás, Jászakisér, Jászladány könyvtárai, Jászdózsa és Jászfényszaru önkormányzatai, és a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Kara lettek. A konzorcium a megigényelt 70.000.000 forint támogatást 100%-ban elnyerte, így lehetővé vált a projekt megvalósítása.

A projekt átfogó célja a jászsági könyvtárak informatikai, kommunikációs infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése volt. Különös figyelemmel a következőkre: az egyes könyvtárak felhasználói körének bővítése – fogyatékkal élők és más hátrányos helyzetű lakossági kategóriák számára elérhetővé tenni az állományokhoz való gyors és teljes körű hozzáférést. A könyvtárak bekapcsolása a települési és regionális szintű formális és informális képzési programokba. A könyvtárak közötti együttműködés elősegítése, az állományokhoz való széles körű on-line hozzáférés lehetővé tétele összehangolt információs rendszerek segítségével. A tervek szerint a résztvevő könyvtárakban meglévő tudástár az új infrastruktúra segítségével nemcsak művelődési és szórakoztató célt szolgál majd, hanem az oktatás és a tanulás legkülönbözőbb folyamatait is hatékonyan szolgálja. Könyvtári szolgáltatásaink bővítésére az alábbi informatikai eszközök kerültek beszerzésre: 47 olvasói gép, 19 könyvtáros munkaállomás, 6 szerver az integrált könyvtári rendszer kiszolgálására, egy nagy kapacitású szerver, 7 cím-

kenyomtató, 11 WIFI-router és 10 szünetmentes tápegység. Könyvtárunk a porteleki fiókja számára együttesen igényli az eszközöket.

Minden tag esetében képernyőolvasó szoftver vásárlására is sor kerül, mely lehetővé teszi a vakok és gyengénlátók számára a számítógépek használatát. A beszerzésre kerülő dokumentumkezelő rendszerek segítségével kívánjuk megvalósítani az értelmi sérült emberek számára eligazító piktogramok, gyengénlátók számára pedig a könnyen olvasható, inverz módú feliratok elkészítését. A jászdózsai könyvtárban jelenleg mozgássérültek számára nehezen elérhető helyiség a projekt folyamán akadálymentesítésre kerül, így mindenki számára elérhetővé válik.

A kötelezően ellátandó nyilvánossági tevékenységet az A/3-as dokumentumkezelő rendszerrel és grafikai programmal kívánjuk megvalósítani a nyomtatott kiadványok tekintetében, míg a saját kivitelezésű JászPortál webes felületén minden könyvtárnak saját weboldala lesz, tagonként jellemző fejléccel, mely többek között helyet ad majd a jász digitális könyvtárnak, a könyvtárak állományában kereső közös lekérdező felületnek is.

A választható tevékenységek sorából vállaltuk, hogy a konzorcium tagjainak lesz egy minden könyvtári feladat elvégzésére alkalmas integrált rendszere, mely alkalmassá teszi az elektronikus kölcsönzést.

A SZIE-ABK könyvtárban pedig megvalósul egy rádiófrekvenciás azonosító rendszer (úgynevezett RFID), mellyel többek között lehetővé válik az önkiszolgáló kölcsönzés is.

Az egységes megjelenítést célzandó készítettünk egy logót, mely mintájával és kék színével kifejezi a Jászság hagyományát, míg egységében nézve a modernitásra való törekvést.

Ez az informatikai fejlesztés a Jászság könyvtáraiban valóban jövőbemutató, korszerűsíti a könyvtári szolgáltatásokat. Megcáfolva Oláh Gyula XIX. század végi gondolatát, miszerint:

„Elhagytuk magunkat egy ezredéven át, illő, hogy fölserkenjünk, hogy tettekre buzduljunk ma, midőn a kor intő szava sürget, s a mívelt népek, mint egy-egy vonzó példa, s e téren oly messze előttünk, oly magasan fölöttünk állanak.” Az összefogással megvalósuló projekt új utakat nyit az egyéb lehetőségektől elmaradó lakosok felé, s a fejlesztésnek köszönhetően nagyobb fokú esélyegyenlőség valósítható meg a kistérségben.